

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 18. augustā

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Jautrīte Briede, tiesneši Mārtiņš Mits un Juris Juriss, kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 140/2025),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma “Par izdienas pensijām Iekšlietu ministrijas sistēmas darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm” (turpmāk – Izdienas pensiju likums) 2. panta pirmās daļas 1. punktu un 3. panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 109. pantam.

2. Izdienas pensiju likuma 2. panta pirmās daļas 1. punkts noteic: “Tiesības uz izdienas pensiju ir darbiniekiem, kuru izdienas stāžs saskaņā ar šā likuma 3. pantu ir ne mazāks par 20 gadiem un kuri sasnieguši 50 gadu vecumu.” Savukārt šā likuma 3. panta pirmā daļa noteic to, kas ir ieskaitāms izdienas stāžā.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemta pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija vērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;

- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš sniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta Izdienas pensiju likuma normu atbilstība Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Pieteikuma iesniedzēja bija nodarbināta Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādē, no kuras tika atvaļināta 30 gadu vecumā, un Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā, ar kuru darba tiesiskās attiecības izbeidza 41 gada vecumā. Pēc Izdienas pensiju likumā paredzētā 50 gadu vecuma sasniegšanas viņa lūdza Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru piešķirt viņai izdienas pensiju. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra atteica izdienas pensijas piešķiršanu, jo Pieteikuma iesniedzēja neatbilda ne Izdienas pensiju likumā, tostarp apstrīdētajās normās, ne arī Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja amatpersonu izdienas pensiju likumā noteiktajiem kritērijiem izdienas pensijas saņemšanai.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka Izdienas pensiju likuma 2. panta pirmās daļas 1. punkts paredz izdienas pensijas piešķiršanu tikai tām personām, kas tās piešķiršanas brīdī atrodas dienestā, savukārt šā likuma 3. panta pirmā daļa liedz izdienas stāžā ieskaitīt laiku, kad Pieteikuma iesniedzēja bijusi nodarbināta Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā. Tādējādi apstrīdētās normas aizskarot viņai Satversmes 109. pantā ietvertās tiesības uz taisnīgu sociālo nodrošinājumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Pieteikuma iesniedzēja Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras lēmumu pārsūdzēja administratīvajā tiesā. Gan pirmās instances, gan apelācijas instances tiesa pieteikumu noraidīja, bet ar Senāta rīcības sēdes lēmumu atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību. Minētais lēmums nav pārsūdzams. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmo teikumu konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Senāta lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību stājās spēkā [datums]. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2025. gada 23. jūlijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktam pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota katras apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Satversmes tiesa, noskaidrojot Satversmes 109. panta saturu, ir atzinusi, ka valstij ir rīcības brīvība to metožu un mehānismu izvēlē, ar kādiem sociālās tiesības īstenojamas un aizsargājamas (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2010-29-01 14. punktu*). Vērtējot, vai valsts ir izpildījusi pozitīvos pienākumus, kas tai izriet no personas sociālajām pamattiesībām, Satversmes tiesa pārbauda, vai: 1) ir veikti pasākumi, lai nodrošinātu personām iespēju izmantot sociālās tiesības; 2) šie pasākumi veikti pienācīgi, proti, personām ir nodrošināta iespēja īstenot savas sociālās tiesības vismaz minimālā apmērā; 3) ir ievēroti vispārējie tiesību principi (*piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 31. marta sprieduma lietā Nr. 2020-35-01 8. punkts*).

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja amatpersonu izdienas pensiju likumā ir noteikts, ka izdienas stāžā ieskaita laiku, kas nodienēts Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs. Tādējādi arī Izdienas pensiju likumā būtu paredzams, ka Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku izdienas stāžā ieskaita laiku, kad persona bijusi nodarbināta Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā, jo tādā veidā tiktu panākts taisnīgs sociālais nodrošinājums.

Tāpat norādīts, ka likumdevēja rīcība, nosakot, ka uz izdienas pensiju ir tiesīgas pretendēt tikai tās personas, kas atrodas dienestā pensijas pieprasīšanas brīdī, nepamatoti ierobežo Pieteikuma iesniedzējas pamattiesības. Apstrīdētās normas neesot samērīgas un neatbilstot vienlīdzības principam, jo bez objektīva pamata tiekot pieļauta atšķirīga attieksme pret dienestā esošām personām un personām, kuras vairs neatrodas dienestā.

Tomēr šādi argumenti ir vispārīgi un tādēļ nav uzskatāmi par juridisko argumentāciju Satversmes tiesas likuma izpratnē. Pieteikumā nav sniegta Satversmes tiesas judikatūrai atbilstoša juridiskā argumentācija, ka konkrētajā gadījumā likumdevējs nebūtu veicis pasākumus, lai nodrošinātu personām iespēju īstenot sociālās tiesības, ka šādi pasākumi nav veikti pienācīgi, proti, personām nav nodrošināta iespēja īstenot savas sociālās tiesības vismaz minimālā apmērā, kā arī valsts, pildot pozitīvos pienākumus sociālo tiesību jomā, nav ievērojusi vispārējos tiesību principus.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 140/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Jautrīte Briede